

Lily Lynch: Ofullkomlig enhet

[Ur [Sidecar](#), 3 augusti 2023. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Med farligt höga förväntningar kunde förra månadens NATO-toppmöte i Vilnius inte bli annat än en besvikelse. Ukraina och några av dess mest entusiastiska anhängare trodde att den glimrande hägringen av medlemskap till sist skulle uppenbara sig. De superlativer som användes för att beskriva händelsen – ”nutidshistoriens mest betydelsefulla möte med alliansen”, ”de mest omfattande försvarsplanerna sedan kalla krigets slut” – antydde maximalistiska strävanden. I sina funderingar över den pågående konflikten i Europa återopade statsöverhuvudena 1900-talets två världskrig: en kamp om kontinenten, om väst, om själva demokratin. Men bakom de glatt färgade fotograferingstillfällena och självbelåtna ljudklippen dolde sig ett ofrånkomligt faktum: NATO är bara berett att ingripa med en begränsad krigsinsats. Denna klyfta mellan retorik och verklighet har hittills visat sig hålla. Men kommer den att fortsätta göra det med de ryska och ukrainska styrkorna fastlåsta i ett bittert dödläge, och sprickor som öppnar sig inom det påstått enade väst?

För anhängarna till NATO:s utvidgning verkade toppmötet inledas i en positiv stämning. Strax innan mötet tillkännagavs att Turkiet slutligen hade gått med på att stöda Sveriges inträde – som de dittills hade hindrat på grund av landets förmodade stöd till ”kurdisk terror”. Nyheterna möttes med de förväntade fanfarerna och verkade förebåda goda ting för Kyiv. Men den 11 juli föreföll Erdoğan byta linje, och utfärdade ett ”klargörande” som sa att hans regering skulle behöva analysera tillämpningen av Sveriges terrorismlagstiftning innan den kunde ta ett slutgiltigt beslut, som kanske måste vänta tills det turkiska parlamentet möts nästa gång i oktober. Under dagarna innan toppmötet hade Biden försökt knyta Turkiets erhållande av länge efterlängtade F-16-plan till en överenskommelse om att de skulle överge sina invändningar mot Sveriges inträde. Men det skulle också kräva ett godkännande från representanhusets kommitté för utrikesfrågor och senatens kommitté för utrikes relationer, vilket kanske inte kommer att ske. Samtidigt började Erdoğan tala om framtidsutsikterna att återuppliva de sedan länge fördröjda planerna på Turkiets EU-inträde: ”Öppna först vägen för Turkiet till EU så kommer vi sedan att öppna vägen för Sverige, precis som vi gjorde för Finland.” En del viskar om att Turkiet skulle kunna utses till en central ställning inom NATO:s terrorbekämpning, som en motprestation för att visa att deras oro för ”terrorism” tas på allvar.

Medlemsstater hade redan visat sin vilja att göra sitt yttersta för att göra Erdoğan till lags. Den 6 juli tog en svensk domstol det exempellösa beslutet att döma en medlem i Kurdiska arbetarpartiet (PKK). Han kommer att få avtjäna 4½ års fängelse i Sverige innan han ska utlämnas till Turkiet. Inom den stora svensk-kurdiska diasporan betraktades fallet allmänt som politisk kohandel: ännu ett människooffer på NATO:s altare. Den till synes bottenlösa förmågan att anpassa sig till diktaturen Turkiet är givetvis svår att förlika med hur den nuvarande konfrontationen med Ryssland beskrivs, som en civilisationskamp mellan en grupp upplysta västdemokratier och Putins orientaliska despoti. NATO:s Strategiska uppfattning, från 2022, som presenterades i Madrid, säger att ”auktoritära aktörer ifrågasätter våra intressen, värderingar och demokratiska livsstil” – men syftar bara på diktatorer utanför NATO, inte de inom den. Det återstår att se om Atlantalliansen kan behålla sin nuvarande popularitet samtidigt som den förverkar alla anspråk på ”gemensamma värderingar”. 2014 varnade

ett policydokument på Norges Centrum för integritet inom försvarssektorn, att ”om inte NATO ses som en värdegemenskap kan allmänhetens stöd och ömsesidiga solidaritet lätt bli undergrävda”.

Men den mest dramatiska besvikelsen vid toppmötet i Vilnius var nyheten att Ukraina inte skulle beviljas några tidsramar för ett slutligt medlemskap. USA och Tyskland var envist mot tanken, vilket innebär att det aldrig var någon verklig möjlighet. Men det hade behandlats som en sådan av media, som skruvade upp förväntningarna till en omöjlig nivå, som sedan upprepades av Zelenskyj. Istället för en väg till inträde godkände alliansen ett ”paket i tre delar för att närma Ukraina till NATO”, inklusive ett ”flerårigt hjälpprogram för att underlätta en överföring av de ukrainska väpnade styrkorna från Sovjetstandard till NATO-standard”, inrättande av ett nytt NATO-Ukraina-råd (där Ukraina och NATO skulle ”mötas som jämlikar”), en ny bekräftelse att Ukraina skulle bli medlem någon dag, jämte ett slopande av kravet på en Membership Action Plan (MAP) [Handlingsplan för medlemskap]. NATO:s kommuniké säger att: ”Vi kommer att kunna inbjuda Ukraina att ansluta sig till Alliansen när de allierade är överens och villkoren är uppfyllda.” Givetvis finns ingen förklaring av vad dessa villkor skulle kunna vara. Det Ukraina har beviljats är något som är liknar den så kallade ”Israelmodellen”: en kombination av ”vapenförsäljning, säkerhetsåtaganden och militär utbildning”. För kritiker var detta bara ett oärligt försök att förvandla vapenleveranserna till något mer upphöjt. Som forskaren om internationella relationer Patrick Porter uttrycker det: ”Det NATO säger till Ukraina är att ’vi tror att ni är värda att kämpa för någon gång i framtiden, men vi tycker inte att ni är värda att kämpa för nu, när ni blir invaderade’.”

Leveranserna av vapen och utrustning har varit stegvisa och begränsade. Ukraina har sedan länge försökt få F-16-plan från USA, men ännu två månader efter att Biden lovade stöda utbildning av ukrainska piloter för att använda flygplanet har han ännu inte godkänt leveranser av manualer och flygsimulatorer, och inte heller har européerna lagt fram en slutgiltig utbildningsplan. Detta gradvisa förhållningssätt, där Ukraina visserligen får en stadig tillförsel av vapen men att dessa understiger det som behövs för att göra en meningsfull skillnad på slagfältet – samtidigt som fredsförhandlingar avvisas kategoriskt – så gott som säkerställer att kriget kommer att förlängas på obestämd tid. Vartefter det mal på utan större genombrott på någondera sidan, kommer väst att få allt svårare att anpassa sin krigiska retorik till sina mer trevande handlingar.

Vilnius förföljdes av spöken från tidigare toppmöten. Vanligtvis informerar USA sina allierade om sina målsättningar omkring två eller tre månader innan toppmötet. Men vid mötet i Bukarest 2008 gjorde Bush ett överraskande tillkännagivande att Ukraina och Georgien måste utlovas medlemskap i NATO vid en ospecificerad framtida tidpunkt, och USA drev på för att båda länderna skulle tas med i MAP. Skeptiska observatörer konstaterade att detta var sämsta möjliga budskap: tillräckligt för att provocera Ryssland men inte tillräckligt för att förhindra dem att svara. I år verkade oron att Vilnius bara skulle bli ett ”Bukarest 2.0” bli bekräftad: i själva verket lovade NATO att intensifiera kriget utan att skynda på avslutandet av det.

Volodymyr Zelenskyj gav utlopp åt sin frustration via Twitter, och skrev att: ”Det är makalöst och absurt att man inte sätter upp [en] tidsram, varken för inbjudan eller för ett ukrainskt medlemskap.” Hans anmärkningar återspeglade ett egendomligt drag hos det nuvarande atlantiska maktblocket. I viss mening har USA:s herravälde fått nytt liv av Rysslands invasion, där Biden-administrationen har samlat in sina europeiska ställföreträdare till en utdragen konflikt. Ändå lämnar USA:s hegemoniska vision och geopolitiska skarpsinne fortfarande mycket övrigt att önska. Deklarationer om

”exempellös enhet i väst” kanske verkade trovärdigt under krigets första år, men sprickorna visar sig nu vara svåra att bortse från. Liksom under Bush före honom, avslöjar Bidens geostrategi dolda oenigheter inom militäralliansen.

För många inom USA:s säkerhetsapparat är utvecklingen i Ukraina en meningslös distraktion från den mer brännande frågan om Kinas uppgång. När alliansen 2022 publicerade sin strategiska uppfattning, så utnämndes Folkrepubliken till en ”systemutmaning”. Årets kommuniké upprepade retoriken: ”Folkrepubliken Kinas uttalade ambitioner och tvångspolitik utmanar våra intressen, säkerhet och värderingar”, sa den. ”A4-länderna” – Sydkorea, Japan, Australien, Nya Zeeland – har blivit ett nytt inventarium vid toppmötena, och i juni deltog flygplan från det japanska flygvapnet i ”NATO:s största flygövning sedan bildandet”. Vilnius-mötet tog också fram ett ”Speciellt skräddarsytt program för partnerskap mellan NATO och Japan för 2023-2026”, som föreställer sig en utökad samverkan mellan NATO och Japan om ett antal ”prioriterade frågor”, inklusive cyberförsvar, nyttillkomna och splittrande teknologier och rymdsäkerhet. Likafullt skrinlades planer att öppna en sambandscentral för NATO i Japan tidigare i sommar efter motstånd från medlemsstater, där Emmanuel Macron beskrev det som ”ett stort misstag”. Uppenbarligen är en del av de länder som har slutit upp bakom USA om Ukraina ovilliga att göra samma sak när det gäller Kina. Central- och Östeuropeiska länder är fortfarande hökar, men en stor del av Västeuropa är rädda för de ekonomiska följdverkningarna av att ”frikoppas” från Folkrepubliken, och har istället strävat efter en mjukare politik av ”riskminskning”.

Om inte annat har alltså Vilnius avslöjat den västliga enhet som har åberopats sedan februari 2022. En sådan samstämmighet finns bara på grundläggande nivå: de allierade är enade i sitt motstånd mot den ryska invasionen, men utöver det finns det flera tvisteområden – även om det inte går att märka i den andlösa pressbevakningen eller den självbelåtna retoriken. I Atlantsamarbetets informationsbubbla befinner sig Ukraina alltid på randen till ett genombrott, återerövringen av Krim är alltid överhängande och segern nära. Men verkligheten är att NATO verkar mer intresserat av att vinna ett PR-krig än ett verkligt krig.

Läs vidare: Grey Anderson, ”[Weapon of Power, Matrix of Management](#)”, *NLR* nr 140/141.